

Gubitak prava na proviziju

Članak 848.

Posrednik koji protivno ugovoru ili protivno interesima svog nalogodavca radi za drugu stranu, gubi pravo na proviziju i na naknadu troškova.

Odsjek 22.

UGOVOR O OTPREMI (ŠPEDICIJA)³²⁹

I. OPĆE ODREDBE

Pojam

Članak 849.

(1) Ugovorom o otpremi obvezuje se otpremnik radi prijevoza stvari sklopiti, u svoje ime a za račun nalogodavca, ugovor o prijevozu i druge ugovore potrebne za izvršenje prijevoza te obaviti ostale uobičajene poslove i radnje, a nalogodavac se obvezuje isplatiti mu određenu naknadu.

(2) Ako je ugovorom predviđeno, otpremnik može sklopiti ugovor o prijevozu i poduzimati druge pravne radnje u ime i za račun nalogodavca.

Napomena

Ovim člankom uređuju se pojам i bitni sastojci ugovora o otpremi (špediciji). Taj je ugovor dvostranoobvezan i *konsenzualan* (čl. 247.). Bitni su sastojci tog ugovora obveza otpremnika sklopiti, radi prijevoza stvari, u svoje ime, a za račun nalogodavca, ugovor o prijevozu (čl. 661.) i druge ugovore potrebne za izvršenje prijevoza te obaviti ostale uobičajene poslove i radnje, a s druge strane nalogodavac se obvezuje isplatiti mu određenu naknadu (čl. 861. do 867.).

Na obveze nalogodavca i otpremnika koje nisu uređene ugovorom o otpremi na odgovarajući se način primjenjuju pravila o ugovoru o komisiji (čl. 785.) i o trgovinskom zastupanju (čl. 804. u vezi s čl. 851.).

³²⁹ Pravnu materiju ugovora o špediciji (otpremi) ZOO/91 uredio je u čl. 827. do 846.

Obveze otpremnika uređene su u čl. 852. do 860., a nalogodavca u čl. 861. do 865.

Odustanak od ugovora

Članak 850.

Nalogodavac može po svojoj volji odustati od ugovora, ali je u tom slučaju dužan naknaditi otpremniku sve troškove što ih je do tada imao i isplatiti mu razmjeran dio naknade za dotadašnji rad.

Primjena pravila o ugovorima o komisiji i trgovinskom zastupanju

Članak 851.

Na odnose nalogodavca i otpremnika koji nisu uređeni u ovom odsjeku na odgovarajući se način primjenjuju pravila o ugovoru o komisiji i ugovoru o trgovinskom zastupanju.

Napomena

Ugovor o komisiji - čl. 785. do 803.

Ugovor o trgovinskom zastupanju - čl. 804. do 834.

Sudska praksa po ZOO/91

1. Predmetni ugovor o poslovnoj suradnji sklopljen između stranaka po svom je sadržaju ugovor o otpremanju iz čl. 827. ZOO/91 (sada čl. 849. ZOO-a - nap. a.), pa se na nj na odgovarajući način primjenjuju pravila o ugovoru o komisiji odnosno trgovinskom zastupanju, kako to predviđa čl. 829. ZOO/91 (sada čl. 851. ZOO-a - nap. a.), a na ugovor o komisiji na odgovarajući se način primjenjuju pravila o nalogu, ako pravilima o komisiji nije drukčije određeno (čl. 772. ZOO/91, sada čl. 786. ZOO-a - nap. a.).

Vs, Revt-115/05 od 12. 9. 2006. Izv.

II. OBVEZE OTPREMNIKA

Upozorenje na nedostatke naloga

Članak 852.

Otpremnik je dužan upozoriti nalogodavca na nedostatke u njegovu nalogu, posebice na one koji ga izlažu većim troškovima ili šteti.

Upozorenje na nedostatke pakiranja

Članak 853.

Ako stvar nije zapakirana ili inače nije pripremljena za prijevoz kako treba, otpremnik je dužan upozoriti nalogodavca na te nedostatke, a kad bi čekanje da ih nalogodavac otkloni bilo od štete za njega, otpremnik ih je dužan otkloniti na račun nalogodavca.

Čuvanje interesa nalogodavca

Članak 854.

(1) Otpremnik je dužan u svakoj prilici postupiti kako to zahtijevaju interesi nalogodavca i s pažnjom dobrog gospodarstvenika.

(2) On je dužan bez odgađanja obavijestiti nalogodavca o oštećenju stvari i o svim okolnostima značajnim za njega i poduzeti sve potrebne mjere radi očuvanja njegovih prava prema odgovornoj osobi.

Napomena

Propis ovog članka valja povezati s odredbom čl. 10. ZOO-a prema kojoj je sudionik u obveznom odnosu dužan u ispunjavanju svoje obveze postupati s pažnjom koja se u pravnom prometu zahtijeva u odgovarajućoj vrsti obveznih odnosa (pažnja dobrog gospodarstvenika odnosno pažnja dobrog domaćina).

Postupanje po uputama nalogodavca

Članak 855.

(1) Otpremnik je dužan držati se uputa o pravcu puta, sredstvima i načinu prijevoza te ostalih uputa dobivenih od nalogodavca.

(2) Ako nije moguće postupiti po uputama sadržanim u nalogu, otpremnik je dužan zatražiti nove upute, a ako za to nema vremena ili je to nemoguće, otpremnik je dužan postupiti kako to zahtijevaju interesi nalogodavca.

(3) O svakom odstupanju od naloga otpremnik je dužan bez odgađanja obavijestiti nalogodavca.

(4) Ako nalogodavac nije odredio ni pravac puta ni sredstvo, odnosno način prijevoza, otpremnik će ih odrediti kako zahtijevaju interesi nalogodavca u danim okolnostima.

(5) Ako je otpremnik odstupio od dobivenih uputa, odgovara i za štetu nastalu višom silom, osim ako dokaže da bi se šteta dogodila i da se držao uputa.

Sudska praksa po ZOO/91

1. Tuženik kao otpremnik, koji se bio dužan držati se uputa tužitelja, za štetu ne bi odgovarao jedino ako bi bilo utvrđeno da je postupao prema komitentovu nalogu, s pažnjom urednog gospodarstvenika, štiteći u sve-mu interes komitenta. Iz navedenog proizlazi da bi uzročna veza između radnje tuženika kao otpremnika i štete tužitelja kao komitenta ležala već u samoj činjenici nepostupanja po nalogu tužitelja kao komitenta, iz čega bi proizlazila i njegova odgovornost za eventualno nastalu štetu tužitelju. Prema tome tuženik je bio dužan držati se uputa tužitelja kao komitenta - nalogodavca, što znači držati se i usmeno ugovorene upute da bez prethod-nog odobrenja ne izdaje vozila iz skladišta, jer ako odstupi od dobivenih uputa, odgovara komitentu za nastalu mu štetu. Drugo je pitanje je li šteta i koja za tužitelja nastala, tj. bi li tužitelj imao pravo na naknadu štete zbog nemogućnosti naplate cijene vozila i u kojem iznosu.

Vs, Revt-115/05 od 12. 9. 2006. Izv.

Odgovornost otpremnika za druge osobe

Članak 856.

(1) Otpremnik odgovara za izbor prijevoznika te za izbor drugih osoba s kojima je u izvršenju naloga sklopio ugovor (uskladištenje robe i sl.), ali ne odgovara i za njihov rad, osim ako je tu odgovornost preuzeo ugovorom.

(2) Otpremnik koji je izvršenje naloga povjerio drugom otpremniku umjesto da ga sam izvrši, odgovara za njegov rad.

(3) Ako nalog sadrži izričito ili prešutno ovlaštenje otpremniku da povjeri izvršenje naloga drugom otpremniku ili ako je to očito u interesu nalogodavca, on odgovara samo za njegov izbor, osim ako je preuzeo odgovornost za njegov rad.

(4) Odgovornosti iz ovoga članka ne mogu se ugovorom isključiti ni ograničiti.

Sudska praksa po ZOO/91

1. Ako je podšpediter određen komitentovim nalogom, špediter nije odgovoran komitentu za rad podšpeditera, jer se smatra da je podšpediter opunomoćenik komitenta.

Vps, Pž-1959/82 od 23. 3. 1982. PSP-22/175.

*Carinske radnje i plaćanje carine***Članak 857.**

Ako ugovorom nije drukčije određeno, nalog za otpremu stvari preko granice sadrži obvezu za otpremnika da provede potrebne carinske radnje i plati carinske pristojbe i troškove za račun nalogodavca.

*Kad je otpremnik i prijevoznik***Članak 858.**

(1) Otpremnik može obaviti potpuno ili djelomično i prijevoz stvari čija mu je otprema povjerena, ako nije što drugo ugovorenno.

(2) Ako je otpremnik obavio i prijevoz ili dio prijevoza, ima prava i obveze prijevoznika i u tom slučaju pripada mu i odgovarajuća naknada za prijevoz pored naknade po osnovi otpreme i naknade troškova u svezi s otpremom.

(3) Isto vrijedi za druge poslove obuhvaćene nalogom, običajima ili općim uvjetima.

*Osiguranje pošiljke***Članak 859.**

(1) Otpremnik je dužan osigurati pošiljku samo ako je to ugovorenno.

(2) Ako ugovorom nije određeno koje rizike treba osigurati, otpremnik je dužan osigurati stvari od uobičajenih rizika.

*Polaganje računa***Članak 860.**

(1) Otpremnik je dužan nakon završenog posla položiti račun nalogodavcu.

(2) Prema zahtjevu nalogodavca otpremnik je dužan položiti račun i u tijeku izvršavanja naloga.

Napomena

Ako otpremnik odbije položiti račun, nalogodavac može tužbom suđu zahtijevati da sud naloži otpremniku da položi račun (čl. 186.b ZPP-a - tzv. stupnjevita tužba). Odlučivanje suda u povodu takvih tužbi uređeno je čl. 325.a ZPP-a.

Sudska praksa po ZOO/91

1. Prema čl. 838. st. 1. ZOO/91 (sada čl. 860. ZOO-a - *nap. a.*) otpremnik, u ovom slučaju tužitelj, obvezan je nakon završenog posla položiti račun nalogodavcu, u ovom predmetu tuženiku. Polaganje računa sastoji se od stručnog obračuna i odgovarajućih dokumenata.

Vps, Pž-720/80 od 24. 6. 1980. PSP-18/100.

III. OBVEZE NALOGODAVCA

Isplata naknade

Članak 861.

Nalogodavac je dužan isplatiti otpremniku naknadu prema ugovoru, a ako naknada nije ugovorena, naknadu određenu tarifom ili drugim općim aktom, a ako ovoga nema, naknadu određuje sud.

Kad otpremnik može zahtijevati naknadu

Članak 862.

Otpremnik može zahtijevati naknadu kad ispuni svoje obveze iz ugovora o otpremi.

Troškovi i predujam

Članak 863.

(1) Nalogodavac je dužan naknaditi otpremniku potrebne troškove učinjene radi izvršenja naloga o otpremanju stvari.

(2) Otpremnik može zahtijevati naknadu troškova odmah pošto ih je učinio.

(3) Nalogodavac je dužan na zahtjev otpremnika predujmiti mu iznos potreban za troškove koje zahtijeva izvršenje naloga.

Kad je ugovoren da naknadu isplati primatelj stvari

Članak 864.

Ako je ugovoren da će otpremnik naplatiti svoje tražbine od primatelja stvari, otpremnik zadržava pravo zahtijevati isplatu naknade od nalogodavca, ako mu je primatelj ne isplati.

Opasne stvari i dragocjenosti

Članak 865.

(1) Nalogodavac je dužan obavijestiti otpremnika o svojstvima stvari kojima može biti ugrožena sigurnost osoba ili dobara ili nanesena šteta.

(2) Kad se u pošiljci nalaze dragocjenosti, vrijednosni papiri ili druge skupocene stvari, nalogodavac je dužan obavijestiti o tome otpremnika i priopćiti mu njihovu vrijednost u trenutku predaje radi otpreme.

IV. POSEBNI SLUČAJEVI OTPREMANJA

Otprema s ukupnom (fiksnom) naknadom

Članak 866.

(1) Kad je ugovorom o otpremi određen ukupni iznos za izvršenje naloga o otpremi stvari, on obuhvaća naknade za otpremu, prijevoz i sve ostale troškove, ako nije što drugo ugovoren.

(2) U tom slučaju otpremnik odgovara i za rad prijevoznika i drugih osoba kojima se na temelju ovlaštenja iz ugovora poslužio.

Zbirna otprema

Članak 867.

(1) Otpremnik može u izvršenju dobivenih naloga organizirati zbirnu otpremu, osim ako je ugovorom to isključeno.

(2) Ako zbirnom otpremom postigne razliku u vozarini u korist nalogodavca, otpremnik ima pravo na posebnu dodatnu naknadu.

(3) U slučaju zbirne otpreme otpremnik odgovara za gubitak ili oštećenje stvari nastale za vrijeme prijevoza do kojih ne bi došlo da nije bilo zbirne otpreme.

V. ZALOŽNO PRAVO OTPREMNIKA

Članak 868.

(1) Radi osiguranja naplate svih tražbina nastalih u svezi s ugovorom o otpremi, otpremnik ima založno pravo na stvarima predanim radi otpremanja i u vezi s otpremanjem sve dok ih drži ili dok ima u rukama ispravu s pomoću koje može njima raspolagati.

(2) Kad je u izvršenju otpreme sudjelovao i drugi otpremnik, on je dužan brinuti se o naplati tražbina i ostvarenju založnog prava prethodnih otpremnika.

(3) Ako drugi otpremnik isplati otpremnikove tražbine prema nalogodavcu, te tražbine i otpremnikovo založno pravo prelaze na njega po samom zakonu.

(4) To isto biva ako drugi otpremnik isplati prijevoznikove tražbine.

Napomena

Odredbe o založnom pravu sadržavaju čl. 297. do 353. ZVDSP-a.

Odsjek 23.

UGOVOR O ISPITIVANJU ROBE I USLUGE³³⁰

Pojam

Članak 869.

(1) Ugovorom o ispitivanju robe jedna ugovorna strana (izvršitelj ispitivanja) obvezuje se stručno i nepristrano obaviti ispitivanje (kontrolu) robe i izdati ispravu o tome (certifikat), a druga strana (naručitelj ispitivanja) obvezuje se za izvršeno ispitivanje platiti naknadu.

(2) Ispitivanje robe može se sastojati u utvrđivanju identiteta, kakvoće, količine i drugih svojstava robe.

³³⁰ Pravnu materiju ugovora o ispitivanju robe i usluge ZOO/91 uređivao je u čl. 847. do 858.